

XII. BOOSAARDIGHEID, JALOEZIE EN ONGEOR- LOOFDE BEGEERTE IN HET GEZIN.

105. De vrouw, die haar schoondochters doodt.

Napans.

Wanaibini kisi warima Seramanomani Manomateri. Kisiuaina Keri-uri. Iyatana ruma bawa wosio. Iwu binggia kinikora. Iyuaiha iyafa ira isoma ndero. Iwoo. Iminaha karara.

Inai Wanaibini iyona binggia: „Mim bino, ida ikaro wara kira kara ha wiewa iyamoma wea”.

Wiewa iwu binggia hua kira aro. Weka kira na orasa inea imuna binggia nanduo, wa ininadao haiwa wari, iyofa „iwui we mano”. Sai wéhao iwu nandue iraiwakisi wéhangga imuna nandu inukia wéhao. Iyamoma ruma we ma binarenggawa ihuana iyafa: „Minda nandukia kisi anggi”.

Ari Wanaibinda iyofa: „Aroa wedahi wiewa kisi anggi enako”. Saihua iwu nandue iraiwa kisi wéhangga imunakisi wéhao. Iyamomangga Seramanomani bina renggawa ihuana béhao iyafa: „Kisi anggi enanai arowa atobara inu nandukia?”

Bina renggawa irowara ari fabowara iyofari hua imuna inukia hua ambe amoma werera wea.

Wanaibini en haar zoon Seramanomani Manomateri woonden samen aan de bovenloop van de Kuri (bij Woisimi). Hij had een enorm huis gemaakt en een massa vrouwen getrouwd. Na een tijd zei hij, dat hij naar binnen wou gaan om hulde te betonen (aan de Sultan van Tidore) en ging heen en bleef lang weg. Toen zei zijn moeder Wanaibini tot de vrouwen: „Gaan jullie, vrouwen, met mij mee sagokloppen met het oog op het feit, dat zij al lang zijn weggegaan en hij dus weer hierheen zal trekken”.

Zo nam zij de vrouwen mee en ging met haar naar het bos. Toen ze op een zekere dag heengingen, doodde zij twee vrouwen, omdat zij een onheilige begeerte had naar haar zoon en zei, dat ze hem wou trouwen. Ook de dag daarna nam ze er weer twee met zich mee en doodde ook die twee. Ze kwam naar huis toe en de eerste vrouw vroeg: „U bent toch met die twee gegaan?”

Maar Wanaibini zei: „De sago had veel merg en dus zijn ze blijven overnachten”. De volgende dag nam ze er weer twee mee en weer doodde zij beiden. Toen ze aankwam, vroeg de eerste vrouw van Seramanomani weer: „Zijn ze in dat sagobos blijven overnachten bij die twee anderen?”

De eerste vrouw overlegde, maar ze kon niet uitmaken, of zij haar bedroog en die anderen had gedood, of dat zij niet vrij

Weka iyofa: „Bina bawa ari ania imuna binggia te?”

Weka bina Kamisoni iwawa waitai kisiamowo. Kisiuaina aiwouria, kumbouria. Kisuai hua iyana Seramanomani. Iyanike iyafa: „Seramanomane Manumateri, ara ndere. Auin Wanaibini imuna aribitaira kapia, woe?”

Afa Seramanomani iriwa ko urisa, kimamanisa Mandatanorewoa. Seramanomani inasa ari binda. Weka iyai ha wa wariboia iyonofa: „Waribo, namaiwako! Iamositaka wiewa manawa iyawo nunggunasano”.

Kiwobe mamanisa waidowairo reo. Ari bina Kamisoni iyani béhao. Angga Seramanomani inasa wéhao iyafa: „Waribo, namaiwako! Iamositakaiwa mania iyawo nunggunasano”.

Kiwo ha kitoi ma ruma. Inai Wanaibini inasa maunggia rodaimbiewa (roda we wiewa), irisa masinggia nana binggia kiarawuia titiwao.

Seramanomani ifoi nduma ari ruma seao. Hua inai mesio. Weka ihuana iyofa: „Mino, rumani seai?”

Ari iyofa: „Binggi anggi kira aro, enana aro”.

Wiewa Seramanomani iyuai ha

konden komen. Ze zei bij zichzelf: „Heeft die oude vrouw de vrouwen gedood?”

Toen droeg die vrouw Kamisoni haar kind (in een echte boomschorsdoek Mandoro) weg ¹⁾ en vluchtte met haar kind en ze gingen zitten boven op een paal in het water, boven op een *kumbo*-boom en daar bleef ze met hem zitten huilen tot Seramanomani en zei: „Seramanomani Manumateri, kom naar land. Heeft *Auo* Wanaibini je vrouwen uitgemoord of niet?”

Intussen kwamen de mensen van Seramanomani in hun prauw naar boven en hadden Kaap Mandatanoa bereikt. Seramanomani luisterde en het was zijn vrouw. Hij gilte tot zijn gezellen: „Gezellen, aan jullie riemen! Het is een half jaar, dat dat vogeltje iemands naam noemt!”

Ze roeiden voort en bereikten het land aan de monding der rivier, en toen begon vrouw Kamisoni weer te huilen. Nadat Seramanomani nogmaals geluisterd had, zei hij: „Gezellen, aan jullie riemen! Sedert een half jaar noemt een vogeltje iemands naam”.

Ze roeiden voort en legden aan bij het huis. Moeder Wanaibini hoorde het dreunend geluid van de gongs en goot water op al de haardplaatsen der vrouwen.

Seramanomani klom naar boven, maar het huis was verlaten, alleen zijn moeder was er. Toen vroeg hij haar: „Moeder, is dit huis verlaten?”

En zij zei: „De vrouwen, die zijn naar het sagobos gegaan en overnachten in het sagobos”.

En dus bleef Seramanomani in huis over-

¹⁾ Bij de tussen haakjes geplaatste woorden ontbreekt de Waropense tekst.

enana ruma. Iana wiai inasa binda iyudara iyanina aiwouria wea. Saihua iyodie ira iwara binda waitai kisi. Siki hua iyodara-kisi: „Misimodio!”

Kisiodi hua kinambo amowowara ruma ndauo. Kifoi na ruma hua iyatesana nawidahi, ira fure imuna inai. Kisi binda uaina ruma.

Samberi-Ambumi.

nachten. In de nacht hoorde hij de vrouw, die boven op die paal zat te huilen en 's morgens kwam hij uit huis en ging de vrouw met haar kind zoeken. Toen hij ze ontdekt had, riep hij ze toe: „Komen jullie samen naar beneden!”

Toen ze beneden waren gekomen, trokken ze samen naar buiten op het huis af. Ze klommen in huis en toen trok hij een lans te voorschijn, ging naar achteren en doodde zijn moeder en bleef met zijn vrouw in het huis wonen.

106. De vrouw, die haar schoondochters doodt.

Napans.

Seramanomani imuna Andero. Weka inai Wamabi imuna iribitaira kapiao. Weka iyiwario. Weka binarenggawa iyamoka iyoina Karisiuria. Weka iyaniko iyonofa: „Seramanomani Manumaserai, aremamuna ndere. Auini Wamabi imunai aribitaira kapiao”.

Hanna-Weinami.

Seramanomani streed in het Vreemdelingenland en toen moordde zijn moeder Wamabi zijn vrouwenschare uit. Toen hoorde hij dat en zijn eerste vrouw vluchtte en ging in de top van een kedondongboom zitten huilen: „Seramanomani Manumaserai wend je hoofd naar land. De *Auo*-vrouw Wamabi moordt al je vrouwen uit”.

107. De jaloerse oude vrouw.

Napans.

Kira wetani mania na aimakuai. Weka isado bina bawa kisi omoda. Weka ihana mania kumkumo. Bina bawa kisi omoda kisi-kiwuio. Weka ira ndau ihunie kinambo anio.

Kinambo uai ha weka iyomoda irimanda Aiakurai iyamowo. Haweka bina bawa iyamodau hua iyofa „irada Aiakurai wa kisi

Bij het vangen van vogels in een *aimakuai*-boom vond hij een oude vrouw met haar kleindochter en hij pijnigde een duif. De oude vrouw en haar kleindochter namen die, en zij kwam buiten en maakte hem klaar en ze aten hem samen op.

Na verloop van tijd ging Aiakurai, de man van die kleindochter, op reis. Toen kwam die oude vrouw naar buiten en zei, dat ze achter Aiakurai aan wou gaan

amoko". Omofi ihariwana manda iribinawofuria we bina bawa wéhao. Binawofuriwe iyamoke iyanikusario.

Maika Aiakurai iyamodaue iyua-ina iriruma wano. Binda iyua-ina kokuturuma na rea.

Manda irawa saira. Iana hu binda ira wéhao. Owa sai hua ira ndaua te. Ina wéha hua kirawa saira sini. Binda ira hao kiwe kakesi wario. Aiakurai iyonofa: „Bina wetero inuni”.

Saia hua amokangga ambe ira ndau te. Iana wéhangga kirana saira. Binda ira wéhao. Sai hua kirawara orasasaira. Iniari kirekitara binda iwui ina. Iwu hua kira nde uaina ruma.

Aiakurai isusa awara, ihamena susa na awara. Aweka binawofuriwa binarenggawa kisikimundaruko. Wofuriwa ifama renggawa ifero. Iniari kira ma iyomofi rumani kisiuaina wea. Kisikiwu aia. Iria bina bawa iyuaiki wa. Amodaue uaro nana ruma. Kiweusara iriwaitai, kitawaiwa iriwaitai, kipama irisa-paia.

Wikurai-Ambumi.

om met hem weg te lopen. De grootmoeder had die tweede vrouw van de man (haar kleindochter) ook in een oude vrouw veranderd en die tweede vrouw reisde huilend achter hem aan.

En toen trok Aiakurai naar buiten en bleef in zijn echte huis en die vrouw leefde in een hutje op het land.

De man ging naar een feest toe en 's nachts kwam die vrouw (de in een oude vrouw veranderde kleindochter) ook. Ze dansten tot de morgen en toen kwam ze niet te voorschijn. 's Nachts gingen zij weer naar dit zelfde feest toe. De vrouw kwam er aan en men gaf een versnapering voor haar. Aiakurai zei: „Dit is een of andere onbekende vrouw”.

's Morgens bij het vertrek kwam zij niet te voorschijn. 's Nachts kwamen ze weer op het feest en ook die vrouw kwam er. Maar 's morgens gingen ze naar het feest van overdag toe. En dadelijk herkende hij toen die vrouw, die hij zich getrouwd had. Hij nam haar mee en zij ging met hem naar binnen in het huis, waar zij woonden.

Aiakurai spleet een sagobladnerf en verborg een sabel in de sagobladnerf en toen heeft de tweede vrouw met de eerste gevochten en de tweede vrouw heeft de eerste doodgeslagen. Meteen zijn ze naar het huis van de grootmoeder gegaan, waar ze gewoond hadden en hebben de bezittingen, die de oude vrouw bezat, opgehaald en zijn naar buiten getrokken en in het huis blijven wonen. Ze hebben de feesten voor de opvoeding hunner kinderen gehouden en het feest gevierd voor het stukslaan der schelpenbanden.

108. De man, die zijn eigen dochter begeert.

Setatuwowi binani Sisandewani. Etokuani Rewaterai, ribinani Nighi. Maika saieka bawagha kisi bingha kiwo arogha, etokugha kisi bingha kikoaro. Maika Setatuwowi wu bina banggai-kena. Maika woiwa bawaghaika munio. Munieka wu woraigha sona aghaidogha, wu nidaigha so duo.

Maika ko gheika wimagha iuana imai iafa: „Daida, minani ghoe?”

Maika iafa: „Aghinani iatein dumagha ioaiwa figha na anagha”.

Maika wimagha iafa: „Daido, raramaki riwariau”.

Maika iafa: „Aghona aghini nowako iwarirao”.

Maika kiwarieka raka nosaghaika kipamgha oramo kiwu figha. Kiwu fighaika kiwuki rudo gha-gha. Maika muna no bingha makoine so woraigha na aghaidogha, nidaigha duo.

Maika wo ghengga Sisandewani iuana imai: „Daido, mina kiari anggi ghoe?”

Maika iafa: „Aghini kisikikoaina anagha”.

Saiengga ionéa bingha enogha makoina iafa: „Ara ma sibo ato sipama nosa”.

Kipamgha oramoangga kiraiki ma ghagha ndaueka munio. Munieka ioama woraigha sona

Setatuwowi en zijn vrouw Sisandewani. Zijn jongere broer is Rewaterai en diens vrouw Nighi. Op een dag ging de oudste broer met zijn vrouw naar het sagobos, maar de jongste broer bleef met zijn vrouw achter. Nu had Setatuwowi vijf vrouwen getrouwd. Hij nam de oudste mee en doodde haar. Vervolgens pakte hij haar hoofd en gooide het in de ruimte tussen de wortels der mangroven en pakte haar romp en liet die zinken.

Toen ze benedenstrooms (in de kampong) gekomen waren, vroeg het meisje aan haar vader: „Vader, waar is moeder?”

Hij zei: „Je moeder heeft een huisje gemaakt op het land om bij de sago op te passen”.

Toen zei het meisje: „Vader, laat ik naar ze toegaan en met U meegaan”.

Maar hij zei: „Zeg aan je andere moeder daar, dat ze met me meegaat”.

Toen ze met hem meegegaan waren, de palm gekapt en tot de avond geklopt hadden, haalden ze de sago. Daarna haalden zij ze in de prauw. Toen doodde hij die vrouw ook, wierp haar hoofd onder de wortels en liet haar romp zinken.

Toen ze nu beneden kwamen, vroeg Sisandewani aan haar vader: „Vader, waar zijn mijn moeders toch?”

Hij zei: „Je moeders zitten samen op het land”.

De volgende dag zei hij tegen weer een andere vrouw: „Kom, dan gaan we samen sago kloppen”.

Toen ze tot de avond geklopt hadden en ze (de pakken) naar de prauw buiten brachten, doodde hij haar. Daarna hakte

aghaidogha, so nidaigha duo.

Saieka iokofara nogha makoina woiwi makoina, munio so woraigha na aghaidogha, so nidai-gha duo. Maika mesi wo gheika wimagha iuani iafa: „Daido, mini kiari anggi ghoe?”

Maika iafa: „Aede ma awu rana fio ma rano. Saifimbo sibo ma aghinikio”. Maika saieka iuna fighaika kisikiwo. Iafa: „Daida, mini kiari anana anagha kaie?”

Iafa: „Aede ma ato sibo”.

Maika wiamagha iapura, imai iorora. Maika kisikiwo saika kimaindari wanogha. Maika wimagha sira masugha iafa: „Daida, terande aghana masu rae”.

Maika imai iafa: „Aghani ra iwarao. Agafa „arimanani rao”. Maika wimagha iafa: „Afa sibosado miniki ewomo”.

Maika iafa: „Sibo fino”.

Maika kisikiwo dia maisa nidura inaike na weggha. Maika iafa: „Aodi ato sikede ma rere. Sike-de barawa aghinikio”.

Maika ede ndeika wimagha sira ramaigha wa kikatai inaike woraigha. Maika iafa: „Daida, maiwéa anani buenie?”

Maika iafa: „Aghuam baie? Aghinanggi imaiaki. Ramung-gieka kiworaigha anaika buio”.

hij haar het hoofd af en gooide het onder de wortels en liet de romp zinken.

De volgende dag misleidde hij weer een andere en toen hij ook met haar was weggegaan, doodde hij haar, gooide haar hoofd weer daar onder de wortels en liet de romp zinken. Toen hij nu alleen terug kwam, vroeg het meisje hem: „Vader, waar zijn mijn moeders toch?”

„Kom”, zei hij toen, „haal mij sago hier om te eten. Morgen zullen we naar je moeders gaan”. Nadat ze de volgende dag sagokoekjes had gebakken, gingen ze weg. „Vader”, zei ze, „blijven mijn moeders allemaal op het land zitten?”

„Kom”, zei hij, „dan gaan we”.

Nu zat het meisje te sturen en de vader zat voorin, en toen ze naar boven gingen, passeerden ze een kreekje. Toen zag het meisje garnalen en zei: „Vader, zullen we naar land draaien, dat je me garnalen kunt schieten!”

De vader zei: „Laat ik niet je vader zijn. Je moet zeggen, dat ik je man ben”.

Het meisje zei: „We hebben mijn moeders nog niet gevonden”.

„Laten we maar verder gaan”, zei hij. Ze roeiden samen weer voort tot waar de moeders waren afgestapt. „Stap uit”, zei hij, „dan gaan we aan wal naar je moeders zoeken”.

Toen ze aan wal gekomen waren, zag het meisje de vliegen om de hoofden van haar moeders zwermen. „Vader”, zei ze, „hoe komt het, dat het land hier zo stinkt?”

„Waarom vraag je dat?” zei hij. „Dat zijn jouw moeders. Ik heb ze gedood en het stinkt, omdat haar hoofden hier liggen”.

Maika wiamagha ianisa inai-
kiangga iede ana na, imai wo
ghaio. Wo ghaiangga wiamagha
iondengga ra ma ioaina ruma,
imai wo ghofurigha ghagha. Ie-
sieka wimagha wu risaparo, risa-
reo, riraiwomaina, wuki tamoio
maika sota risogha, sota rirarao,
urano, uao.

Iadasakieka imai wo gheika
iuana iafa: „Sisandewana, ami
aghoare? Aede ma awu aio”.

Iesi iede ndumbeka si woafa
iadasaki we aigha, si dimboka-
mumaigha, si sapaigha wa fama-
raraiki anai. Maika wiamagha
iamoke wu Seraiani.

Imai ianika iadasa rumagha
iafa: „Wiama nibua maiani!
Rafa „tomba ioaiwa rawuieka”
ramuna raibinggigha”.

Maika oramoika ra ma Rewate-
raigha, kisoaiengga inai iunawa
Setatuwowi. Rewatarai iani ioai-
wa ribingha, nasana Nigha.

Maika iotaro. Rewatarai kisi
bingha kisikiwo arogha. Setatu-
wowi kisi inai kikoaina ruma.

Maika kisikiwo aroaika kimina
orasagha buno. Maika bingha
iede ramako. Ramabeka aubin-
gha ra so eba worukigha iafa:
„*Siniriri epepaire. Popaire naua*”.
So eba worukigha rudo Nighi
doagha. Maika Nighi we fonina.

Wenend over haar moeders liep het meisje
toen over het land, maar de vader roeide
in de prauw. Daarom kwam het meisje het
eerst en ging in huis zitten en de vader
kwam achteraan in een prauw. Het meisje
klom in huis, nam haar schelpenbanden,
haar doeken en strengen kralen en toen
ze daarmee klaar was, gooide ze haar
bakvormen, schotels, potten en nappen
kapot.

Nadat ze die had stukgeslagen, kwam de
vader naar beneden en vroeg: „Sisande-
wani, ben je daar? Kom de spullen eens
halen”.

Toen hij naar boven was geklommen en
binnen was gegaan, zag hij niets dan
dingen, die zij had stukgeslagen; hij zag
scherven van oorringen en de schelpen-
banden, die ze uit elkaar had geslagen,
zag hij liggen. En het meisje was wegge-
lopen en trouwde Seraiani.

Toen sloeg de vader huilend het huis
aan stukken en zei: „Zo'n stinkmeid!
Ik heb mijn vrouwen gedood, omdat ik
bij mezelf zei: Ze zal zeker wel blijven
en dan trouw ik haar”.

En 's avonds ging hij naar (zijn broer)
Rewatarai en bleef bij hem en de moeder
bakte voor Setatuwowi (eten). Rewatarai
leefde namelijk met zijn vrouw Nighi.

Nu stond eens Rewatarai op en ging met
zijn vrouw naar het sagobos, terwijl Seta-
tuwowi met zijn moeder in huis bleef.
Toen ze in het sagobos waren aangeko-
men, bleven ze daar tot de middag en
toen ging die vrouw sago spoelen. Daar-
op kwam er een vrouwelijke *Auo*, die met
twee pompelmoezen gooide en zei: „*Sini-
riri epepaire. Popaire nauo*”, waarna ze
Nighi die twee pompelmoezen in de keel

Aubingha we nunggu ghéa ma.
Aubingha rinasanai Araroi. Ri-
bingha we foe rana anagha.

Maika kisi riaubingha Araroi
ko ma ruma. Ko ma rumaika iesi
saiana urangha wa we wiwiro.
Maika we wiwira gogoko. Gogo-
peka Rewaterai iafa: „Nighe,
awari maiwéa awe wiwini gogo-
peni?”

Maika iafa: „Fi wusana wiwira
gogoko”.

Iafa: „Aede ma awu fini mako
aghangha ato boini. Boangga
araka nosa weni”.

Kosaika raka nosa mo ghero.
Kisikitowaidi. Moko bingha
iede ma nosanaugha imaisasueka
nosagha gogoko, afa kiwu fio
ewomo. Maika mangha iafa:
„Nighe, awari awe gogoki na
rumagha, bo ma anani ma pama
nosani gogoko. Ramako oramo-
angga afa wu fio ewomo”.

Maika saieka kiko makoinaika
iafa: „Mimbe wiwi ewara. So
mimbe wiwi roika mimbe wiwi
wea”.

Maika ionéa mangha iafa: „Re-
waterao, awu fogha na paufai-
ghae?”

Maika ko gheika noawa fogha.
Maika fogha iona we nunggu
iafa: „Arifoghaika anoawi wea.
Aubin iawara furefaugha iorora
raimangha wea”.

gooide, zodat Nighi in een varken veran-
derde en die *Auo* werd weer een mens. Die
Auo heette Araroi. Zijn vrouw veranderde
in een varken en bleef op het land rond-
lopen.

Toen ging hij met Araroi, zijn *Auo*-vrouw,
naar huis. Vervolgens klom ze naar bin-
nen en zette de pot op 't vuur om pap
te maken. Maar ze maakte de pap naar.
Daarom zei Rewaterai: „Nighi, hoe komt
het, dat jij deze pap zo naar gemaakt
hebt?”

„Uitgedroogde sago, nare pap”, zei ze.

„Kom”, zei hij, „en haal verse sago, dan
kun je die eten en dan gaan we. Dan kun
je een sagopalm hakken”.

Ze stonden op en hij hakte een palm om.
Ze hadden hem net gespleten, toen de
vrouw naast die palm ging zitten urineren,
waardoor de palm ondeugdelijk werd, zo-
dat ze geen sago konden halen. „Nighi”,
zei de man toen, „jij hebt ze in huis naar
gemaakt en nu komen we hier op het land
en nu hakken we deze palm weer mis. We
kunnen wel tot vanavond sagowassen zon-
der sago te krijgen”.

Toen ze de volgende dag weer gingen, zei
hij: „Maken jullie maar geen pap. Als
jullie nou nog de pap lekker konden
maken, zouden jullie ze wel mogen
maken”.

Toen zei ze tot haar man: „Rewaterai,
ga eens een varken halen bij de stronken
van de sagopalm”.

Daar aangekomen lokte hij een varken
en het varken sprak als een mens, het zei:
„Het is geen varken, dat je roept. Die
Auo-vrouw, die een schort van boom-
schors draagt, misgunt me mijn man”.

Maika saieka kiwo arogha ma-koina. Maika fobingha iede ionadakio iafa: „Eeeeio, Rewaterao, aghafa so nunggubin awoi-wiewake. Maiani aubinani”.

Maika iupapi fogha nirufenagha sare we nunggu ghéa. Maika mangha iawari. Maika ko righana rumaghaika mangha sara worodoghaika kuraruieka kiraisaiki ma rumagha. Maika bingha iafa: „Inowako ariaubinani. Maika iadighanarao”.

Maika inawa kisikewa kimundaruko. Maika bingha iafa: „Rewaterao, aghoare aghanimbo ako ato asi amundaruko”.

Maika suka aubingha rifamanai-wi, nunggubingha rinaiwiuda. Maika iafa: „Roai ghero mato misimimundaruko”.

Maika nunggubingha iafa: „Afanda rengga ona aghorora raimangha wuairi”.

Maika aubingha fami rengga famgha perio. Nunggubingha fama aubingha fero. Maika sira wesigha nana aubingha ninadogha. Maika iafa: „Asipabo wesinieka aghafa „tombo nunggu ani wea”. Au anieka iorana wesio”.

Inuri-Nubuai.

109. De boosaardige schoonzusters.

Nurumbaini. Ioaina Nawapoa. Maika awagha wui weo. Wui

De volgende dag gingen ze weer naar het sagobos en toen kwam die varken-vrouw hem achternaroeppen: „Heee, Rewaterai, je zegt bij jezelf, dat het wel een mensen-vrouw zal zijn, die je bij je hebt, maar het is juist een *Auo*-vrouw”.

Toen deed ze haar varkenshuid los en hing hem op en werd weer mens. De man hoorde haar en toen ze het huis voorbij zouden roeien, stak de man zijn vinger in zijn mond en toen hij begon te braken, keerden zij naar huis terug. De vrouw zei: „Die daar is je *Auo*-vrouw en die is in mijn plaats gekomen”.

Meteen wilde ze met haar vechten en de vrouw zei: „Rewaterai, blij jij bij ons toekijken, dan ga ik met haar vechten”.

Toen sneed men voor de *Auo*-vrouw een plank als mes en de mens-vrouw had een echt mes. Hij zei: „Laat ik gaan zitten, dan kunnen jullie samen vechten”.

En die mens-vrouw zei: „Sla mij maar eerst zoals je mij ook mijn man hebt misgund”.

Toen sloeg die *Auo*-vrouw haar eerst, maar dat had geen effect. Maar de mens-vrouw sloeg de *Auo*-vrouw dood. Toen zag zij een kruik in de buik van die *Auo*-vrouw zitten en zij zei: „Je hebt die kruik voor iets anders aangezien en bij jezelf gezegd: het is zeker een kind. Het is een *Auo*, en daarom heeft ze een kruik ingeslikt”.

weika Nurumbaini ioai di Soisigha. Maika uraraio. Uraraieka iana faraiwo ianggi pari wa nida. Maika iamobuaikieka ianiba fio. Ianiba fieka Soisigha iamobuari. Amobuariea Seruwi ionaika soiware na Dararuaiwa, soiware na Ruarewogha wedara. Maika mangha ra ma wu Seruwi wena bino. Wuieka sira rirumagha awandumagha. Maika kisi-oaina sighanina.

Indarami-Nubuai.

110. De boosaardige schoonzusters.

Sineriwarai. Mamboani Nuruwaini. Maika wu bina nandukigha, wu Ghoabin kisi Sineriwai, ribimboani.

Maika wo muna ado. Maika bina rengga munggoiki wuara bimbogha. Munggoikiengga bimbogha we wiwigha. Bingha iambuara adokorigha. Risaki na bimbogha iana na weggha. Iambuariengga wo wu fighaika ianggi wuari. Maika bimbogha iana paiki iodira, rasara Arioghaiwako, sara Momakombaioghairo. Sarangga wu masino wu wipa. Raikiangga ianggio mambogha iambuari.

Saiengga ra wu nano, wu nanutogha ghado kowuwutogha, raiki ianggi we fio. Ianggi paikieka uraraio. Uraraieka iana awugha

bij Soisigha te wonen. Daar leed hij honger en at daarom van de vruchten van de *fararo*, maar zij verzadigden hem niet. Daarop ging hij bij hen vandaan en huilde om sago. Omdat hij zo huilde, liep Soisigha bij hem weg. Vervolgens zei (de slang) Seruwi, dat zij naar hem toe wilde kronkelen uit (de rivier) Dararuaiwa, dat zij naar hem toe wilde kronkelen uit (de rivier) Ruarewogha wedara. Toen kwam de man er aan en nam zich Seruwi tot vrouw en zag haar huis in de bintangoerboom. Op diezelfde plaats zijn zij blijven wonen.

Sineriwarai en haar broer Nuruwaini. Hij had twee vrouwen, Ghoabini en zijn zuster Sineriwarai.

Eens ging hij vis vangen. De eerste vrouw betwistte die aan de zuster. Daarop maakte de zuster pap. De vrouw had alleen de visgraten overgelaten en wierp die neer op de plaats, waar de zuster zat. Daarop kwam ze de sago halen en at haar die voor de mond weg. Omdat die zuster toen niets te eten kon krijgen, ging ze uit huis en liep weg en zocht het benedenwater Ario af naar schelpdieren, ook zocht ze de rivier Momakombai af. Daarop haalde ze water en garnalen. Toen ze die meebracht en ze op wilde eten, at de broer ze voor haar mond weg.

De volgende dag ging ze sirih en uitspruitsels van sirih en suikerriet halen, die ze meebracht en opat bij wijze van sago. Maar door dit te eten kon zij haar hon-

iam be fio. Maika ionéa mambogha iafa: „Rurumbaino, maiwéa aghambuaraini?”

Maika mambogha iafa: „Rawowara ado. Ghoabingha afa we ana womoe?”

Maika mamboa iurasa Ghoabingha iafa: „Ghoabino, rawu ado-
engga awe Sineriwarai eno ewo-
mo?”

Maika Ghoabini iafa: „Adoi-
engga rawoiki ma ia anggiegha.
Awogha asira riadokorigha anai
na rirumaidogheigha”.

Maika mambogha iafa: „Sine-
riwarao, ado koriengga anai na
anado rumaido”.

Maika Sineriwarai iafa: „Ari-
bingha kabo iokofarauo. Kabo
matanggu iambuaiki, maika woi-
ki ma, risaki na rairumaidoni”.
Maika iafa: „Serarumbai, agham-
bu aigha ara ma sibara sidiro-
wuini”. Kiwara kirirowughaika
bimbogha ianiko, ionéa mambog-
ha iafa: „Sibara rowu mato
rawe aghono ghare nieni”.

Kisikiwara rowugha we iono
rawomaina bawaigha, wu iono
bomaigha.

Maika Surengginai ionawa Si-
neriwarai ionéa mambogha Se-
rarumbai, wu rikigha nisinio
ghado risapaigha. Nisini mo-
kangga ragha ionéa ghama.
Ghamagha soki. Sokieka maina.
Maimbeka niregharo.

ger niet stillen. Van honger at ze as bij
wijze van sago. Daarop zei ze tot haar
broer: „Rurumbaini, waarom eet je mijn
eten op?”

De broer zei: „Ik ga toch op vis uit. Geeft
Ghoabini de Binnenlandse jou niets?”

Daarop werd de broer kwaad op Ghoa-
bini en zei: „Ghoabini, als ik vis haal,
geef je er Sineriwarai dan niet wat?”

Maar Ghoabini zei: „Die vissen breng ik
haar mee en dan eet zij ze op. Als je
erheen gaat, zul je haar visgraten onder
het huis zien liggen”.

De broer zei: „Sineriwarai, visgraten lig-
gen er in de diepte onder je huis”.

„Je vrouw heeft zeker een grapje met je
gemaakt”, zei Sineriwarai. „Die heeft ze
zeker zelf afgekloven en ze hierheen ge-
bracht en ze onder het huis hier gegooit”.
En ze zei: „Serarumbai, als je mij de
dingen voor de mond weg wilt eten, laten
we dan onze draagtassen maar opzoeken”.
Daarna begon de zuster te huilen en zei
tot haar broer: „Laten we onze draag-
tassen maar opzoeken, dan zal ik jou er
wat van geven om te houden”.

Daarop zochten ze de draagtas op en ze
liet hem de grote strengen kralen houden
en hield zelf de kleine.

Maar Surengginai (= Ghoabini) zat te
mopperen, dat Sineriwarai haar broer Se-
rarumbai ontboden had. Zij (Sineriwarai)
nam wat van haar was (kralen) en ver-
sierde zich en ook de schelpenbanden.
Vervolgens ging ze heen en zei tegen de
wind, dat hij voort moest drijven. Door
die tegenwind moest zij op zee blijven en

Maika Kaipurigha kikaboawari. Kikaboawarieka ruiwi romana Mesiri. Mesiriengga ionaika ghmagha soiwi makoina. Soiwi maina tunigha. Maika ruiwi romana Ghamiri.

Ghamiriengga maika ko-kimuna-ado-ukigha kitirio kiwuio. Kiwuieka inawa kiraghaika kikoba kirighagha. Kikoba ghagha gainina. Maika koba ghagha wefama. Kirighagha we nasana Ghainoi Sembai. Negha we nasana Akafiorei, Femafiorei.

Maika kiwe do sei na famaigha. Maika ioaieka ninagha sara. Ninagha saraika we sana Siki Maki ioaiwi niba.

Niba rawa bingigha na feretei. Rawaki wa ioki. Maika bingigha kimuni kikafa: „Siki sianio. Ra wa iomamana”. Maika oramoika Siki ra makoina kikafa: „Siki oramoangga iorora bingha wéa nina”.

Maika oramoika, inai ra wu rira fakigha wa ufaigha reghaiki mato rangha kirekirari. Siki ragha iumamana esa.

Saiengga inai iuana ghaidoroaiukigha iafa: „Ruana kira-ubinghini muo, mitiro Sike?”

Maika kikafa: „Afa atiri ewomo”. Maika iafa: „No nunggu ianggiwaufa weteimbei, Sikani waufanggi reghaikiweie”.

door dat op zee drijven werd zij rood. Daarop gingen de lui van Kaipuri naar haar uitkijken en toen dreef ze de Mesiri in. Vervolgens zei ze, dat de wind haar weer voort moest blazen en ze dreef voort op de wind. Toen dreef ze de Ghamiri in (bij Risei).

Toen zagen de visserslieden haar en paktten haar op. Direct daarna gingen ze zich een prauw hakken, maar de prauw barstte. Toen hakten ze een prauw met planken. Hun prauw heette Ghainoi Sembai en nog een andere Akafiorei Femafiorei.

Daarop sloten ze haar in een kamer van die planken. Daar bleef ze zitten, want ze was zwanger. Toen bracht ze Siki Maki ter wereld, en bracht hem groot.

Toen hij groter werd liep hij de vrouwen na in het privaat om met ze te cohabiteren. Maar de vrouwen sloegen hem en zeiden: „Siki is vervelend, hij wil maar geheime omgang met je hebben”. En 's avonds kwam Siki weer en dan zeiden ze: „Siki valt 's avonds de vrouwen ook lastig”.

En 's avonds nam de moeder haar *ra*-blad en bond het hem op de nagels om ze rood te krijgen, dat ze hem 's nachts zouden herkennen. Siki ging stilletjes palmwijn drinken.

's Morgens vroeg zijn moeder aan de vrouwen, die weekdieren zochten: „Laat mij jullie vrouwen, die daar gaat, mogen vragen of jullie Siki gezien hebben”.

Maar ze zeiden: „We hebben hem niet gezien”. „De andere mensen, die hebben nagels zonder iets, maar Siki die heeft zijn nagels rood”, zei ze.

Inani iede iamona risakuragha, rawa iuambara Siki. Siki ra ma iuna esagha na Dembagharubo. Maika iun di Soreni main di Soreni. Iunangga kisiamandaru na kiriesa, kiri-Karawoikoiesia.

Daarop ging de moeder haar staf nemen en ging naar Siki vragen. Siki was palmwijn gaan drinken bij Soreni aan de bovenloop van de Dembai-rivier, waarbij hij was gaan ankeren. En als ze dronken staken zij elkaar hun palmwijn over, hun palmwijn Karawoi.

Siko ioai ghoanimai

Aigha karawo kombo aini

Komumbo aini.

Siki ioaina Demba.

Siki bleef in Demba.

Imuri-Nubuai.

111. De verwaarloosde, gebrekkige zuster drijft rond op zee.

Sineriwarai. Maina tuni fone. Maina niareghara tuni. Maika maindoma Kandeinafagha. Maika rasara ghaigha. Maika parakukigha kira kirumani. Maika sara ghaighaika wu wipa soinduio. Ianggi. Ianggieka agha rigghagha. Nasanai Femafiorei Akafiorei.

Maika kiwe doseieka Sineriwarai we sana Siki. Maika ioaiwi nibaika ghaidaroairagha kirawuaraika rana suagha nduno. Maika Siki iuna riesagha Komumboesagha. Maika iuna ri (na?) Gharenarosa kisi Unamafanarosai. Maika kisi Soreni kisi amandaru. Kisi ungha mobeka kira ma fereteigha maika aiorami.

Maika inai Sineriwarai ianiba riwarimagha. Maika ghaidaroairagha kimuna Siki kimuni fenina.

Pedeiwini-Nubuai.

Sineriwarai verbleef op de zee achter, daar werd zij rood op zee. Ze dreef binnen op het strand Kande. Steunend op de prauwen liep zij voort. Toen pikten de visserslieden haar op. Steunend op de prauwen verzamelde zij garnalen en at die. Daarop maakte men haar prauw Femafiorei Akafiorei stuk.

Ze zetten haar in een kamer en daar bracht Sineriwarai Siki ter wereld. Toen ze hem groot bracht en de vrouwen, die weekdieren zochten, waren weggegaan, kwam hij uit het privaat naar boven. Siki dronk zijn palmwijn Komumbo, die dronk hij bij Gharenarosa en Unamafanarosai (twee bergen?). En deelde de palmwijn met Soreni. Toen ze (Siki en Soreni) gedronken hadden, gingen ze (de vrouwen) naar het privaat en traptten hem weg met de voet.

Maar zijn moeder Sineriwarai hilde om haar zoon. De vrouwen, die weekdieren zoeken in het bos, hebben Siki doodgeslagen.

112. De man, die zichzelf doodt uit woede over zijn boosaardige zusters.
Napans.

Bingga nandukiangga: bawani Ipaiairi, kokumani Iririeni. Mangga nati Sadai. Weka kinamboi ha kinina kakio. Weka kinisikira ndaue kipesa mangga iribinda iniwe noaro. Kisikiwui ndere anio. Weka kinisi kiwe dahia we mangga.

Ari mangga iyonofa: „Minisimimbuki manggio. Yara wewa Rambo-ukia kiwe fia wewa angga moko”.

Kinisikira ha weka mangga seraroma kowisio. Iseroma sarana dama, maniwowi iridama. Bingga kokuma Imboiena ra ha isiri iri kobisiai durawa iromama ha ifero. Iyede ha iyonha ha bawa iyonofa: „Witoso Mapori ani kobisia dura ha ifero”.

Weka kisanisio:

*Inaiwi rorome rikiwo saiapaiare
Gurume sua mawo sara paiare
Inaiwi rorome riki wo saiaparie
Gurume rikiwo saiaparie.*

Aiweromi-Napan.

Er waren eens twee zusters; de oudste was Ipaiairi en de jongste Iririeni en een broer Sadai. Ze kregen samen honger en toen gingen ze beiden naar zee en vingen de vrouw van die broer, die de gedaante had van een zekere vis. Zij haalden haar aan wal en aten er van en toen gaven ze het vlees aan de broer.

Maar de broer zei: „Nemen jullie beiden het maar om op te eten. Ik ben heengegaan en toen hebben de lui van Rambo mij sago gegeven en die heb ik opgegeten”.

Toen die twee (zusters) waren weggegaan, hing de broer een lang mes op aan een touw en dat hing toen in het jongelingshuis, het jongelingshuis van een vriend. Toen de jongste zuster Imboieni er aan kwam, zag ze dat zijn mes door zijn buik was geschoten, zodat hij gestorven was. Ze ging heen en zei het tot de oudste, die zeide: „Witosi, het mes is er afgevallen en Mapori is dood”.

Daarop beweenden zij hem als volgt:

113. De luie, oudste Aighei kunnen niet met de schildpad trouwen.

Seramorateri. Inai rinasanai Aighei Rafenai. Binani Aighei Nanai. Maika inai iawinggi kina osagha rinasanai Raitiemai. Maika bina banggaikenagha ko

Seramorateri (een schildpad). Zijn moeder was Aighei Rafenai en zijn vrouw Aighei Nanai. Zijn moeder had hem omschut met ijzerhout, genaamd Raitiemai. Nu kwamen er eerst vijf vrouwen en

rengga. Maika ko renggaika inai iafa: „Mitoiwa raibaka nima. Mipama raikenikuni na fafana”. Maika kikona kikafa: „Amba, bowuara”. Maika kowuara bakagha nina.

Maika Aighei Nanai wo ghofurighaika inai ionaika soiwara nde wuko. Maika iona iafa: „Awongga amina ewara. Afama ghare angga awo ririghe ma”.

Maika wo saika inai iona iafa: „Aesi nduno”.

Maika iesi ndumbeka inai iafa: „Aghoai iato aede fono. Aghanima ne dogha paikiengga aede ma ne dogha fongha ato misi Seramorateri minimasa. Fimbo minimasa ato aede awo aghameauo. Mangga nokigha kitiauo. Kitiauangga ora arimani”.

Maika saieka ko makoina ghero. Maika wiamaigha banggaikena ko wetero. Aighei Nanai mesi wo wetero. Maika bina bawagha iafa: „Mitoiwa bakani mao. Mipama raikenikuni na fafana ghare wa ianggi”. Maika kowuara.

Maika Aighei Nanai wo ghofurigha ghero. Maika bina bawagha ionaika soiwa bakagha. Soi ndeika wu ribaka. Maika bina bawagha iafa: „Awoangga amina ewara”.

Maika wo gheika wo ghéa saika inai iona iesi nduno. Iesi ndumbeka ra ma Seramorateri, kisi-

toen zei zijn moeder: „Komen jullie even hier aanleggen om mijn mandje mee te nemen. En slaan jullie dan voor mijn schildpadkind wat schelpdieren stuk”.

Maar zij zeiden: „Toe maar, laten we weggaan”. En ze lieten haar mandje achter.

Maar Aighei Nanai kwam achteraan en toen de moeder riep, legde ze bij het land aan en haalde het. Ze zei: „Als je wegroeit, moet je niet lang op het land blijven. Sla er een paar stuk en kom dan vlug hier”.

Toen ze weer de rivier op was gekomen, zei de moeder: „Kom boven”.

Toen klom ze naar boven, waarna zijn moeder zei: „Blijf even dan kun je naar achter komen. Als je in de ene kamer niets ziet, ga dan naar een andere kamer achter, dan kun je je wat vermaken met Seramorateri. Als jullie je dan wat vermaakt hebben, dan moet je je gaan verbergen, dat de anderen je niet zien. Want als ze je zien, gunnen ze jou je man niet”.

De volgende dag roeiden ze weer naar beneden. En de vijf meisjes gingen apart en Aighei Nanai ging alleen apart. Toen zei de oude vrouw: „Leggen jullie even aan voor dit mandje. Dan kunnen jullie wat schelpen stukslaan voor mijn schildpadkind”. Maar zij roeiden weg.

En Aighei Nanai roeide het laatste naar beneden; en toen die oude vrouw riep, legde ze aan en haalde dat mandje. De oude vrouw zei: „Als je gaat, blijf dan niet lang weg”.

En ze roeide stroomaf en weer stroomop. Toen zei de moeder haar naar boven te klimmen. Vervolgens ging ze naar Sera-

kinimasa makoina.

Maika bina banggaikena kitirio. Kitirieka kikoroï raruka. Eno angga iafa: „iwo wuio”, maika Aighei Nanai iafa: „So mu mimbu rengga mindimanani. Nemanieka morori wuara wea”.

Maika Seramorateri ra fone wu rinaiwigha, rinasanai Ghopei. Maika iua. Iua mobeka iuserari sara. Maika iafa: „Sera tinggu ani rangga ronangga ghama so ma somo naiwigha”.

Maika somoieka dura ghero, duramo Seramorateri. Somoieka woraigha ruiwa ma Ghoiruo, ienggéagha ma Sanggei urigha. Maika weanana Sanggei urigha.

Ghabi-Nubuai.

morateri en ze vermaakte zich weer met hem.

Toen zagen die vijf vrouwen haar en ze gunden hem elkaar niet. Toen er één zei, dat zij hem wou houden, zei Aighei Nanai: „Jullie hadt je eerst een man kunnen nemen. Nu willen jullie hem niet aan mij gunnen”.

Toen kwam Seramorateri van achter en haalde zijn mes Ghopei en sleep dat. Vervolgens bond hij het vast, zodat het hing. En hij zei: „Als ik een echte adellijke ben, dan zal op mijn woord de wind komen waaïen en mijn mes er afwaaïen”.

Toen woei het los en het ging er af op Seramorateri. Vervolgens dreef zijn hoofd naar Ghoiru en zijn benen naar de bovenloop van de Sanggeirivier en daar aan de bovenloop van de Sanggei bleven ze liggen.

114. De jaloerse, oudere zuster doodt de varken-echtgenoot van haar zuster.

Rimanani Aori, ribinani Kaubai. Maika kisikira arogha kipama nosa. Maika kiraghaika kiraura fogha, maika kiwu ma ruma, maika ianana rumagha. Kaubai rietokugha Winaighei.

Maika fogha we nungguo wewa wiamagha. Bawagha Kaubai kira arogha kirawuario. Maika Winaighei we wiwiro we fogha iano. Maika nimasaiwi. Maika ninagha saranina.

Maika bawagha iafa: „Fo ani. Atanowa aninani saranina? Ko-

Zij had een man Aori genaamd en hij had een vrouw Kaubai. Ze waren met zijn beiden naar het bos gaan sago kloppen en toen overrompelden ze een varken. Ze namen dat varken en brachten het naar huis en het bleef in huis. En de jongste zuster van Kaubai was Winaighei.

Maar het varken werd een mens en was verliefd op het meisje. De oudste, Kaubai, ging mee naar het sagobos en liet haar achter, en toen gaf Winaighei aan het varken pap te eten. En ze ging met hem minnekozen. Toen werd ze zwanger.

Toen zei de oudste: „Dat is een varken. Waar ben je dan zwanger van? Wonen

aro nu bawa maika raietokugha ninani saraini?"

Maika fogha we nungguo wu etokugha kisikikamoko, kikoaina rosa nasanai Bonggoari. Maika iona moiwa, iona koido, maika kira ndau kitaghaiwa riwarimagha.

Kitaghaiwa riwarimaghaika bawagha ra ma. Ra maika iafa: „Ah, foni we nungguo, iokofai raietokuni wuinina”.

Maika saiengga ionéa moiwa kisi koido atoboi sisanaigha iatobaiki kitagharo. Maika fogha rirano, iona iafa:

*Sengguri sembata maindaiae paipa so
kamera bawoiai woinama woinama wase-
roma waseroma awondi awe wandario.*

Koidoi kirirano kikafo: „Hahaha nama tutiri tutiri”.

Moiwai kikafo: „Hm hm hmmm, hm hm hmmm”. Sisanaigha kirirano: „Nei tititititi”.

Maika iateina rosagha we nu kikoaina. Maika bawagha wu muamabo, maika famamuna koidogha fenina. Maika muna moiwagha. Maika famuna sisanai-gha.

Maika Aondi iateina risiwagha famgha gaio. Maika iuraba risiwagha maika iamoma masingha, iamosa, ianduna masingha, minanina.

Gharori-Nubuai.

we in een groot dorp, dat mijn zusje zwanger is?”

Toen veranderde dat varken in een mens en schaakte de jongste zuster en ze gingen wonen op de berg Bonggoari. Eens gaf hij een boodschap aan de leguaan en de kikker en die kwamen te voorschijn en ze vierden feest voor zijn zoon.

Toen kwam de oudste zuster er aan en ze zei: „Ah, dit varken verandert in een mens en heeft mijn zusje verkracht en haar genomen”.

De volgende dag riep hij de leguaan en de kikker op en het slangetje voegde zich bij hen en ze vierden feest. Het lied van het varken was:

Het lied der kikkers was: „Hahaha nama tutiri tutiri”.

De leguanen zeiden: „Hm hm hmmm, hm hm hmmm”. En het lied der slangetjes: „Nei tititititi”.

Hij maakte van die berg een dorp om te wonen. Toen nam die oudste zuster een eind hout en sloeg de kikker dood en ook de leguaan en het slangetje.

En Aondi had zich een trom gemaakt en die sloeg hij stuk. Hij was kwaad om zijn trom en liep naar het water, viel er in, zonk in het water en bleef daar.

115. De versmade, onvolkomen echtgenoot.

Napans.

Kombererei iwomo iwahaio, iwo-mo iyenggaio, inipopono. Inibaiwari na raraha imamisusu, inibaiwari wéha mao maha irumadoa. Binda kinisikira ha kinisikinitatahio. Weka Kombererei iyafa: „Minisimitata ha wewa roho”.

Binda irinasandai Eranai Nusawi iyamoka iwu mano. Manda ihunggariwano. Weka wanggaio ienggaio. Weka bingga iwu manggua boaruwa iyonofa „ira wa manda hao”. Ari manda iyonofa: „Anitatahaya wewa aminao. Ari kokumani yawui ha moko”.

Kinisioiha kinisikiwe farekio, kinisikiminana boira Siruti, Eranai Nusowi kisi Kombererei.

Aiweromi-Napan.

116. De jaloerse kinderloze echtgenote.

Moigha rinasanai Somuni. Bina nandukigha, nogha Ghanidiei, nogha Ghaikiri. Maika nogha ra we saghao; nogha iara kuo. Maika mangha raiwa unaika, ghofurigha iaiwisa renggagha. Maika bina rengga ra wu dano rosagha. Maika ghofurigha ra ndere ianawa bindenggagha na raradogha. Maika iotai ndu mu-na renggagha. Maika sumo nisusigha. Maika we rudo ghanda-reigha.

Kombererei had geen handen en geen benen; hij was glad. Hij rolde zich voort op de galerij en urineerde en rolde weer zijn huis binnen. De beide vrouwen gingen weg, want zij wensten hem niet. Toen zei Kombererei: „Als jullie samen weigeren: 't is goed”.

De vrouw heette Eranai Nusawi. Hij trok weg en haalde een bijl en die man bakte zich over en kreeg toen armen en benen. Toen zei die vrouw, die al een man in zijn plaats getrouwd had, dat zij op de man af wilde gaan. Maar de man zei: „Je hebt mij niet gewild en dus ben jij weggebleven. Maar jouw jongere zuster heb ik al getrouwd”.

Na verloop van tijd veranderden zij beiden in bataten en bleven boven op de berg Siruti, Eranai Nusowi en (haar man) Kombererei.

Een man van Moor, Somuni geheten, had twee vrouwen, de éne was Ghanidiei en de andere Ghaikiri. De ene was kinderloos en de andere had kinderen. Eens was die man met zijn hond gaan jagen. De tweede vrouw was jaloers op de eerste. Nu was de eerste vrouw op de bergen brandhout gaan zoeken. Toen ging die tweede het land op om die eerste vrouw aan de weg te gaan liggen opwachten. Toen ging ze overeind staan en doodde de eerste en sneed haar de borsten af en deed die in een bamboe.

Maika inawa ra ndau nisina warimagha we risapaigha naina wanggéa, risaraki, riwanggai, riaiso, rirawoi.

Maika mangha ra ma ra sado warimagha, iuani wa inai iafa: „Aghinai ani ghoe?”

Iafa: „Iani inai ghofurigha munio”.

Maika imai iurabeka warawari wa munio. Maika binghofurigha wu rifaisigha iamoko. Maika mangha waraika rasado anggoigha maina wainogha. Maika ionaika anggoigha we woraigha tera ndere iosaina anggoigha woraigha we teraiwi ma risigha fareka rurinio. Maika so sagha ranggori eka ranina. Bingha iamonina, mangha anggoigha iifareraieka iandu.

Moibini-Nubuai.

117. De vrouw, die geen bijvrouw naast zich wenst.

Wimbauri iari Dembanio, maika wuna Sorawio. Rimanani Miwéandei. Maika ninagha sara wesana riwarima, nasanai Mamokei. Maika ioaiwigha nibao. Maika rimamboigha kiwogha kitaghara Wimbauri. Maika kitaghare kiwe rewanggigha na Mamokei ienggéaigha ghado sapaigna. Ienggéagha ne risigha sapai banggaikena, ne risigha banggaikena. Maika ateina riko-

Vervolgens kwam ze naar buiten en versierde haar zoon (die van de vermoorde vrouw dus), deed hem de schelpenbanden aan de arm en zijn zilveren en rotan armbanden en zijn kralen.

Toen kwam de vader er aan en vond zijn zoon en vroeg hem naar zijn moeder: „Waar zit je moeder?”

„Die heeft de tweede moeder gedood”, zei hij.

Daarop werd de vader kwaad en zocht haar om haar te doden. Maar de tweede vrouw had haar pandanbladdozen genomen en was gevlucht. Toen die man naar haar zocht, trof zij in een kreekje een krokodil aan. Daarop zei ze, dat de krokodil zijn kop aan land moest steken en ze ging op de kop van die krokodil staan en die draaide met haar naar de overkant en ze klemde zich daar vast. Daarop wierp die vrouw een vuur, dat brandend de weg versperde en liep weg. De vrouw vluchtte, maar die man, die schopte de krokodil onder water.

Wimbauri was een vrouw van Demba, die getrouwd was in Sorawi. Haar man heette Miwéandei. Ze werd zwanger en bracht haar zoon Mamokei ter wereld en bracht hem groot. Toen kwamen haar broers feestvieren voor Wimbauri. En ze deden koperen ringen aan de benen van Mamokei en schelpenbanden. Aan zijn been aan de ene kant vijf schelpenbanden en vijf aan de andere kant. Toen maakten ze hem een versierde draagdoek (slendang) en de roeiriem voor zijn moeder.

ranufaragha atabo inai rinamagha.

Maika mangha wu no bingha, rinasanai Ombaseri. Maika Wimbauri iuraba mangha wu no bingha. Maika Dembaigha kiwoika we inai kirifigha na rowugha. We rirawogha we iro, weki ghado sapaigha, we figha we rowubogha, weki ghado ghaiaigha. Maika koiki ma inai.

Maika sukokowa rowugha wu ghaiaigha wu ghado figha. Maika wu rirawoigha atabo sapaigha. Maika nuagha ko makoina. Maika we ne rowugha makoina. Maika we sapaigha we iro, atobo rawoigha, sireigha, weki we iro. Maika we figha we bogha. Maika we ghado ghaiaigha we bogha. Maika kiwuki ma inai.

Maika papisa rowugha, maika wu ghaiaigha atobo figha. Maika wu rawoigha atobo sapaigha.

Maika inawa mangha kitaghara bimboigha. Maika Miwéandei ionea Wimbauri iafa: „Wimbauri, awe ao ma rede rasi sairaghairagha”.

Maika Wimbauri iurako iafa: „So awu ramesieka rawe ao wea. Aede ma aribina nogha ato we aueni”.

Maika rinobingha kisi mangha kira ma sairagha. Wimbauri mesi ianaiwa riwarimagha Mamokei. Maika Wimbauri wewa

En toen trouwde die man nog een vrouw, Ombaseri geheten. Wimbauri werd boos, omdat haar man nog een vrouw trouwde. Toen de lui van Demba waren weggegaan, deed ze de sago voor haar moeders in een draagtas. Haar kralen deed ze onderin en ze deed er haar schelpenbanden bij; ze deed de sago boven in de tas en ze deed er vleermuizen bij. En toen werden ze naar haar moeder gebracht.

Die sneed de draagtas open en haalde de vleermuizen samen met de sago er uit en haar kralen en ook de schelpenbanden. Toen drukten zij het (de draagtas) weer aan en ze gingen weer. En toen haalde ze weer een draagtas en deed er schelpenbanden onderin samen met kleine en grote kralen; die deed ze onderin. Daarop deed ze er sago bovenin en vleermuizen er bij bovenop. En die werden naar haar moeder gebracht.

Ze openden de draagtas en haalden de vleermuizen en de sago er uit en de kralen en de schelpenbanden.

En tegelijk wilde haar man met de zijnen een feest vieren voor zijn zusters. Toen zei Miwéandei tot Wimbauri: „Wimbauri, geef eens iets, dan ga ik kijken bij de feestvierders”.

Toen zei Wimbauri boos: „Als je mij alleen getrouwd had, zou ik je wel wat geven. Ga maar naar je andere vrouw, dan kan die je wat geven”.

Toen ging zijn bijvrouw met de man naar het feest, maar Wimbauri bleef alleen bij haar zoon Mamokei oppassen. Toen maakte Wimbauri aanstalten om te

iamoka, wu risagha, maika we rudo araido, wu rinamagha wu refinadogha. Maika iedewa pa-pisa ghagha.

Maika fatoa ndaueka rokokowa warima. Maika soi ma ruma sigha ndero. Soi ndeika iesi epamani sigha. Maika iede nde siraghoana warimagha. Maika we warimagha iana makoina. Maika iede ma gha sigha ndero, wu rinama, wo sigha nina, wo ma sangha nina. Maika wo ma inaiiki.

Maika warima ienako iotaro, maika warawa inai. Maika ianiko. Ianibeka iomofi iede fono rura reigha. Maika iapari nara-gha. Iaparieka warawa inai. Maika wu warimagha wawi na ruaigha. Maika iomofi warawa Wimbauri rinamagha. Iafa: „Kabo iani iamonina. Maika wona namaghaigha”.

Maika iomofi iadoaro Miwéandei. Maika kiwarawa Wimbauri. Maika kiwarawa paikieka iona kiwariboigha kipandi ghagha, kiwo uamba Wimbauri.

Kiwo uanggi na Demba. Maika Wimbauri minana sangha. Uanggi na ruma maika uanggi paikio. Uangha paikieka ko ma sangha. Maika ko ma Sorawi. Maika rueka Wimbauri wo ma inaiiki sao.

Wo fosoraika wu riaigha nisinio, wu Dembagha kiriseraigha. Maika wuieka ninagha sara makoi-

gaan vluchten. Ze nam haar vuur en deed het in een bamboe en ze nam haar roeiriem en haar tasje. En ze ging weg om de prauw los te maken.

Toen ze af wou roeien, had ze te doen met haar jongen en ze legde weer aan bij het huis. Vervolgens klom ze de trap weer op en ging naar binnen om te zien, hoe haar jongen het maakte. Ze legde de jongen weer neer en ging weer naar die prauw aan wal, pakte haar riem en roeide aan een stuk door, de zee op naar haar moeders.

Toen stond de jongen op uit zijn slaap en zocht naar zijn moeder en begon te huilen. Daarop kwam de grootmoeder van achter en deed de deur open en stak een fakkel aan. Met dat licht zocht ze naar zijn moeder. Ze nam het kind op de rug en toen ging grootmoeder naar Wimbauri's roeiriem zoeken. Ze zei: „Ze is vast weg-gelopen en is met haar roeiriem aan het roeien”.

Daarop riep de grootmoeder Miwéandei en ze gingen zoeken naar Wimbauri.

Toen ze haar niet konden vinden, zei hij, dat de gezellen de prauw zeevaardig moesten maken om navraag te gaan doen naar Wimbauri.

Ze deden navraag in Demba, maar toen was Wimbauri op zee gebleven en zij deden navraag in huis, maar tevergeefs. Daarop kwamen ze de zee op naar Sorawi. Maar bij vloed ging Wimbauri naar haar moeder stroomopwaarts.

Ze legde aan, nam haar versierselen en versierde zich en trouwde het hoofd van Demba. Daarop werd ze weer zwanger en

na. Maika iara riwarimagha, nasanai Mamandokei.

Maika Miwéandei ieata gharai-sinagha. Maika we Dembaigha kikono ne risigha, matangu iono ne risigha. Maika Sorawi kiwo ma kiragha Dembaigha. Maika warimagha iwarikio.

Maika kimuna Dembaigha kiragha eno angga onangga warimagha iamoma gharegha. Kimuna eno na ghareghangga iamoma ghafera. Maika koaika iuana iomofi iafa: „Fofu, maiwéa amboangga kimuna eno angga onangga ramoma ghaferaigha?”

Maika iomofi iafa: „Aghini Wimbaurika aghai wu bim buari. Maika iamoma kirinugha. Maika iamoke wu mano. Maika aghai iurabarieka muna Dembaikigha”.

Maika iona kiwe da makoinaika warimagha munggio. Maika warimagha wu naiwigha iadasa ghagha. Iuraba inai. Maika iadasaika imai iurako paikio.

Maika imai iafa: „Faianggairawako mu, mimbosado Dembo ghare angga mipambaikio. Mipambaika ato mimbea ona. Mimbe Mamokei iono ona mimbea Dembaikigha”.

Maika ke onagha. Maika eragha abogha, maika kiwe onagha na abogha. Maika anggiwa onagha

bracht een zoon ter wereld, Mamandokei geheten.

Toen spleet Miwéandei een rotan en gaf de lui van Demba de ene kant om te houden en hield zelf de andere (hij deed hiermee aankondiging van een komende raak). Toen kwamen de lui van Sorawi en maakten jacht op Dembaërs en de jongen ging met hen mee.

Als ze er nu een vingen, toen ze met de Dembaërs aan het vechten waren, dan zeiden ze tegen de jongen, dat hij naar de voorstevan van de prauw moest snellen. En als ze er een doodden bij de voorstevan, dan moest hij naar de achterstevan lopen. Na verloop van tijd vroeg hij zijn grootvader: „Grootvader, waarom zeggen ze, dat ik naar de achterstevan moet lopen, als we er een komen doden?”

De grootvader zei: „Je moeder was Wimbauri en je vader heeft een vrouw naast haar genomen. Toen is ze naar haar dorp gevlucht en is er getrouwd. Daarover is je vader boos, zodat hij de Dembaërs gaat bestrijden”.

Toen zei hij, dat ze weer een raak moesten houden en de jongen vocht met hen. De jongen nam een mes en hakte de prauw stuk, want hij was boos om zijn moeder. En het gaf zijn vader niets, dat hij boos werd, omdat hij de prauw stuk maakte. Toen zei de vader: „Zeg jullie visserslieden daar, als jullie een paar mensen van Demba aantreffen, wenkt ze dan en geeft hun dan een boodschap. Laat Mamokei een boodschap meenemen om die te geven aan de lui van Demba”.

Daarop deden zij die boodschap. Hij spleet een tak en ze deden dat bericht aan die tak en schoten hem met bericht en al

Dembaukigha. Maika kikafa: „Mamokei mumba inai Wimbauri. Maika imai we rionani wa amboiwi ma inai”.

Maika kiwea Wimbauri. Maika onagha moka maisa eugha. Maika Miwéandei ionaika riwari-boigha kipandi ghaigha. Maika koiwa Mamokei. Maika koi ma Demba.

Koiwiangga inai nisini riaigha. Maika ra fono iosaiwaikina rumarenggagha. Maika ko fosora rumarenggagha. Maika matangu inai ra ghero, iesi rudo kina ghaigha. Maika wu Mamokei.

Maika rada kirieghesinagha, maika onausaitina. Saieka iafa: „Aghoi ato rawu sidirowu wea. Aghafa „tomba radasa sidirowu wea”.

Maika saieka wu rofaina. Maika raiwa kirirowugha wundogha ndauo. Maika wara kisikirirowugha. Maika we kiriaigha na rofainabogha. Maika iafa: Awo-wakio”.

Maika Miwéandei iafa: „Aimba ana ri auo. Warimani mina ri ranina”. Maika ioainina. Kiwo-wuaranina.

Ioredei-Nubuai.

naar de Dembaërs toe. Ze zeiden: „Mamokei heeft gevochten om zijn moeder Wimbauri. Nu zendt zijn vader een boodschap, dat we die aan zijn moeder brengen”.

En zij gaven hem aan Wimbauri. Toen het knopentouw was afgeteld tot aan de voet zei Miwéandei tot zijn gezellen, dat ze de prauwen klaar moesten maken. Toen namen ze Mamokei mee naar Demba.

Toen ze hem kwamen brengen, tooide de moeder zich met haar versierselen, kwam van achteren en ging op hen zitten wachten in het voorhuis. Zij legden bij het voorhuis aan en de moeder ging zelf naar beneden en klom in hun prauw. Daarop haalde ze Mamokei.

En ze spreidde voor hen een mat en ze begonnen te vertellen. De volgende dag zei ze: „Blijf zitten, dan haal ik de draagtas van ons beiden. Je hebt bij je zelf gezegd, dat ik zeker wel onze draagtas uit zou spreiden”.

De volgende dag nam hij het dak van de prauw en toen bracht zij hun draagtas naar buiten naar het middengedeelte. Hij zocht hun beider draagtas en toen legde zij hun bezittingen boven op dat prauwdak en zei: „Verdeel ze maar”.

Maar Miwéandei zei: „Jij mag het wel houden. Laat mij de jongen houden”. Toen bleef hij daar en zij roeiden weg.

118. De vrouw, die geen bijvrouw naast zich wenst.

Binani Wimbauri. Manani Seroi. Maika wesana ioaina rumagha. Maika mangha wowa saghara saira. Maika bingha iuraba mangha wa iowa na sairagha. Maika iana riaigha ma inaikio. Maika we warimagha iana ienako. Maika ranaika wu namagha iamo ma inaiiki.

Maika warimagha ienako iotaro wara inai. Maika ianike warawa inai. Maika iondagha nungguigha kadoario kikafa: „Aghenake? Warimagha ianimbewako”. Maika kiwara aradogha paiki wa inai. Kikafa: „Inani wu namagha iamo ma imaikinina”.

Maika iondaigha nungguigha esi kira ndum kiwu warimagha, kiwui na aradoghanina. Maika imai kiwara paiki wa bingha. Maika kiwara paikieka kiwe gharaisinagha, kiwe imai io rengga.

Maika kipandi ghagha esi rudo ghagha. Kikakawaiwa warimagha, wu warimagha ma imainina. Maika imai ragha wu sarakigha. Maika wekieka warimagha kisi imai kisikinisinggio.

Maika kiwoika inai ragha iowaurakio. Maika mangha kikakawai fosora. Maika Wimbauri rada eghesinagha. Maika mangha ioaina bo. Maika Seroi wo-

Er was eens een vrouw Wimbauri en haar man Seroi. Zij had een kind en bleef in huis en de man ging feestvieren. Toen werd die vrouw kwaad, dat haar man was gaan feestvieren en ze zond haar bezittingen naar haar moeders. Ze legde haar kind te slapen en 's nachts nam ze de roeiriem en liep weg naar haar moeders.

De jongen werd wakker uit zijn slaap en zocht naar zijn moeder, huilend zocht hij naar zijn moeder. Toen riepen haar zwagers haar toe: „Slaap je? Je jongen is aan het huilen”.

Ze konden in de kamer de moeder niet vinden en zeiden: „Zijn moeder heeft haar roeiriem gepakt en is naar haar vaders gelopen”.

Daarop klommen de zwagers naar boven en haalden de jongen uit de kamer. De vaders konden die vrouw niet vinden. Daarom namen ze rotan en lieten de vader voorin zitten.

Ze maakten de prauw reisvaardig, gingen aan boord en roeiden snel met de jongen weg. Maar de vrouwsfamilie vocht met hen, zodat ze hun twee-uitleggersprauw verspeelden. Toen brachten ze de jongen naar zijn vader. En de vader ging heen en nam zilveren armbanden en daarna versierden vader en zoon zich.

Toen ze er aan kwamen, stond de moeder uitdagend te dansen. De mannen legden gezwind aan en Wimbauri spreidde haar mat uit en de man ging er op zitten. Daarop verdeelden Seroi en zijn vrouw de

wa aigha kisi bingha. Maika wowakieka we bingha io ghareo, mangha wu io ghareo. Maika we warimagha ioai di binghanina. Maika mangha kiwo ma kirighanina.

Sighoribini-Nubuai.

bezittingen. Bij die verdeling gaf hij wat aan de vrouw en de man nam wat. De jongen liet hij bij de vrouw blijven en de mannen gingen naar hun prauw.

XIII. DE AUO.

119. Serakokoi, Mimiandaisei en de strijd met de Auo.

Het verhaal van Serakokoi en Mimiandaisei is zeer populair en werd tal van malen verteld, gewoonlijk met slechts geringe verschillen. Als basis van de hier volgende geharmoniseerde redactie werden drie verhalen gekozen (resp. A, B en C.). Waar B of C vermeldenswaardige afwijkingen vertonen is dit tussen haakjes vermeld.

Serakokoi ribingha Mimiandaisei; etokuani Numanimosi. Maika we onagha ma etokughaika iateina ghagha, nasanai Inggasia Numaponi (B. Numanipoghi; C. Aiasi Sambeki). Rinamagha nasanai Wainupori.

Iateinaika woiwa uigha. Bingha wosusa uigha. Maika wo Soro wo Maro. Maika wo kaisa nuigha. Maika wo Maitoko, wo makoina wo Gharuri, wo makoina wo Manokwari, wo Ande, wo fone wo Fairori, wo Pawo, wo Eraro, wo Ghondiwoi, wo makoina wo Tabi, wo Ghakide makoina, wo Iamina, wo Sorawi, wo Nagho Ghopari. Woiwa Mimiandaisei ianiba uigha.

Maika woromana Raungharimisi. Maika Mimiandaisei ia aiso, ia wangga. Maika suna na masingha.

Maika auingha iorori wu keigha we popaiendi iambeisi. Mai-

De vrouw van Serakokoi was Mimiandaisei en zijn jongere broer Numanimosi. Hij gaf zijn broer een boodschap en die maakte een prauw, genaamd Numaponi (B. Numanipoghi; C. Aiasi Sambeki). Zijn roeiriem heette Wainupori.

Daarna ging hij pisang halen, want zijn vrouw had de (zwangerschaps-)lusten naar pisang. Hij ging naar Soro en Maro en naar alle dorpen: naar Windessi, naar de Woisimi, naar Manokwari, naar het Vreemdelingenland, en weer naar het achterland naar Fairori, naar Pawo, naar Eraro, naar Ghondiwoi, naar Tabi, naar Ghakide, naar Iamina, naar Sorawi en naar Nagho Ghopari. Daarbij nam hij Mimiandaisei met zich mee, die maar hilde om pisang.

Toen liep hij het water Gharimisi binnen. Nu had Mimiandaisei verschillende soorten armbanden zitten vlechten en ging toen een bad nemen in het water.

Toen hield een Auo-vrouw haar tegen en plakte haar met hars de ogen dicht.